

УДК: 519.7

Бруй А.С.¹, Коваль В.М.²

¹ студ. гр. УФКС-412 НУ «Запорізька політехніка»

² старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Штучний інтелект (ШІ) – одна з найважливіших і найактуальніших технологій сучасності. Проте її розвиток породжує не лише технічні, а й філософські питання, пов'язані зі свідомістю, етикою, вільною волею, знанням та природою людської сутності. Філософія допомагає розглянути феномен ШІ не лише як інженерну концепцію, але як явище, що ставить під сумнів традиційні погляди на людський розум, мораль та майбутнє.

Розвиток ШІ тісно пов'язаний із філософськими ідеями про свідомість і розум. Ще в античній філософії, Платон і Арістотель обговорювали питання природи розуму та можливості моделювання мислення. У XVII столітті Рене Декарт запропонував ідею дуалізму, відокремивши матеріальне тіло від нематеріального розуму. Згодом виникли спроби зрозуміти, чи можна розглядати інтелектуальні процеси як технічні та програмовані. У XX столітті філософи і науковці, такі як Алан Тюрінг і Джон фон Нейман, заклали основи теоретичних досліджень ШІ, які надихнули наступні покоління вчених. Одне з найважливіших питань – чи може штучний інтелект володіти свідомістю? Чи здатний він до саморефлексії? Чи є можливим створення машини, яка буде не лише опрацьовувати інформацію, але й «усвідомлювати» цей процес? Це викликає дискусії у філософії свідомості, зокрема питання про те, чи свідомість – це виключно фізичне явище, чи вона вимагає нематеріального компонента.

Етичний аспект ШІ є ще одним ключовим напрямом. Постають питання: хто несе відповідальність за дії ШІ? Як гарантувати, що алгоритми працюють етично? Складність цих питань посилюється тим, що рішення ШІ можуть бути непрозорими навіть для його творців (так звана «проблема чорної скриньки»). Крім того, використання ШІ викликає побоювання щодо конфіденційності, безробіття, нерівності та дискримінації. Якщо людський інтелект можна моделювати та створювати у формі штучного інтелекту, то це підіймає питання про природу свободи волі. Чи дії людини є наслідком алгоритмічної обробки інформації, подібно до ШІ? Це ставить під сумнів традиційні уявлення про унікальність людини та її моральну відповідальність. Розрізнення між "слабким" ШІ (який виконує конкретні завдання) і «сильним» ШІ (який має розуміння та інтелект рівня людини) є предметом численних суперечок.

Багато філософів та вчених, як-от Джон Сьорль, вважають, що сильний ШІ є неможливим, оскільки машини не можуть володіти надмірністю. Інші, такі як Рей Курцвейл, прогнозують створення сильного ШІ у майбутньому.

Сучасна філософія досліджує ШІ з різних позицій. Аналітична філософія зосереджується на логічному аналізі понять і процесів, що стоять за ШІ, тоді як феноменологія досліджує, як ШІ змінює людський досвід і світосприйняття. Постмодерністські мислителі розглядають ШІ як загрозу традиційним категоріям «людського», тоді як трансгуманісти, такі як Нік Бостром, бачать у ньому можливість вдосконалення людства. ШІ має потенціал змінити саме уявлення про те, що значить бути людиною. Це породжує оптимістичні сценарії, де ШІ слугуватиме інструментом для розв'язування глобальних проблем, і песимістичні прогнози, які передбачають занепад людської цивілізації. Філософія спрямовує свій інтелектуальний пошук на визначення меж безпеки, етичних рамок та розробку сценаріїв співіснування людини й штучного інтелекту.

Філософія та штучний інтелект – це тісно пов'язані сфери, які допомагають зрозуміти як теоретичні основи ШІ, так і його наслідки для людства.

У міру того, як технології продовжують розвиватися, філософське осмислення стає критично важливим для гарантування, що розвиток ШІ сприяє покращенню людського буття, а не його загрозі.